

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Græsk og Nordisk Mythologi for Ungdommen

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Græsk og Nordisk Mythologi for Ungdommen", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 79. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1847_874-txt-shoot-idm4404.pdf (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Maia og Hermes.

Atlantiden Maia og hendes Søn ved *Zeus*, de *Udødeliges Herold*, den navnkundige *Hermes*, nævnes kun netop i *Stamtavlen*; men i *Dagværket* seer vi ham træde i Virksomhed, baade som Olympisk *Sendebud* og som *Rænkesmed*, thi han narrer ikke blot *Epimetheus* til at modtage *Pandora*, men har selv indblæst hende Frækhed og Rænkespind.

Hans ypperste *mythiske* Dagværk er imidlertid, efter den *saakaldte* homeriske *Hermes-Hymne* og *Bibliotheket*, det fine *Kotyveri* paa *Musebjerget*, som han begik i sin spæde Barndom, mens han endnu laae i *Svøbet*, og gav *Apollo-Kiørene* Sko paa, saa Ingen kunde spore dem. Herved forgreb han sig vel grovelig paa *Næstens Eiendom*, men skiøndt *Apol* ogsaa snart opdagede *Tyven* i den *Kylleniske Grotte*, kunde han dog hverken finde *Kosterne* eller faae *Tyven*, der var Mester født, til at skrifte Sandheden, da han blev ved at paastaae, med *Skielmen* bag Øret, at han var saa uskyldig som *Barnet i Vuggen*. *Apol* tog da *Krabaten* og bar ham op paa *Olympen*, hvor han endelig maatte gaae til *Bekiendelse* og love at give *Apol* sine *Malke-Kiør* igien, men *To* af dem havde han allerede fortæret og gjort *Strænge* af *80deres Tarme* til en *Skilpadde-Skal*, som derved blev en *Lyre*, og *Resten* af *Kiørene* byttede han sig til af *Apol*, som fik *Lyst* til *Lyren*. Saaledes blev *Hermes* da *Hyrde* paa *Musebjerget*, og da han for *Morskabs Skyld* gjorde sig en *Syrinx* eller *Rørpibe*, fik *Apollo* ogsaa *Lyst* til den, og kiøbde den for sin *Guldstav*, men *Hermes* var saa nærig, at han vilde havt *Spaadomsgaven* ovenikiøbet, og skiøndt *Apol* fandt, at det gik for vidt, gav han ham dog *Anviisning* paa en *vis Giættekonst*, der lod sig lære. Efter *Hymnen*, som bærer hans Navn, og er ventelig den, de Gamle tilskrev *Alkæos*, var det tre *Nymph*er paa *Parnas*, altsaa *Muser*, *Hermes* skulde gaae i *Skole* hos, og lære at giennemskue og beherske alle *Dyrene*, fra *Lammet* til *Løven*.

Endelig udnævnde *Zeus* ham til *Herold* og *Sendebud* mellem sig og de *underjordiske Guder*, og derved bemærker *Hymnen*, at *Pluto*, skiøndt selv ubegavet, er dog ganske gavmild, ventelig efter *Ordsproget*: den giver mest, som mindst formaaer.

Da vi nu veed, at *Hermes* hos *Grækerne*, ligesom *Thot* hos *Ægypterne*, var en halv *mythologisk* og halv *historisk* Personlighed, hvem man takkede for mange snilde og nyttige *Opfindelser*, men især for *Bogstav-Skriften*, saa maae vi vente, at hans *Mythe* ogsaa dreier sig derom, og vi skuffes ingenlunde i vor *Forventning*; men vil vi ret have *Fornøielse* af *Betragtningen*, maae vi udvide vor *Synskreds*, og ikke blot, som hos *Chiron*, tænke paa *Forholdet* mellem *Bogstav-Skrift* og *Billed-Skrift*, men ogsaa paa det *Tilsva*

81rende mellem *Hverdags-Sprog* og *Billed-Sprog*, eller *Prosa* og *Poesi*, og selv paa den finere *Forskiel* mellem *Fabel* og *Mythe*, som mellem *Giættekonst* og *Spaadomsgave*; thi paa alt dette spiller *Sagnet* om *Mester-Tyven*, som bestjal *Apol* og endte en mager *Proces* med et fedt *Forlig*, hvorved han beholdt *Kosterne*, og om *Mester-Tolken* mellem *Olympierne* og de *Underjordiske*, som forstaaer *Begges Sprog*. *Hermes-Navnet* skal følgelig betyde *Baandet*, som han er, ikke blot mellem *Haand* og *Mund*, men mellem *Olymp* og *Hades*, *Aandens* og *Skyggernes Verden*, saa det tilsvarende *Begreb* er hvad vi med eet *Ord* kalde *Literaturen*, og tale virkelig om, som et eget levende *Væsen*, der bestandig er paa *Færde*, deels for at stjæle og deels for at bringe *Budskab* mellem smaa og store *Verdener*. Forsaavidt man nemlig stjæler, naar man tager en *Andens* uden hans *Vidende* og *Villie*, da er jo i *Literaturen* *Tyveri* et nødvendigt *Onde*, og er en ærlig *Sag*, naar vi gjør vore *Sager* saa godt som han, der gav *Apollo-Kiørene* Sko paa til at løbe let, og drev dem i *Huus* ved *Alpheos-Floden*, hvor man havde ligesaa ondt ved at finde dem, som vi endnu har ved at gienfinde *Billed-Skriften* i *Alphabetet*. I Henseende til at løbe *Ærender*, baade for de olympiske og de underjordiske *Guder*, kommer *Literaturen* ogsaa bestandig mere til at ligne *Hermes*, thi *Bogtrykker-Konsten* og *Dampen* har nu aabenbar givet den et *Par Fod-Vinger* eller *Talarer*, der svare til dem, han afbildes med.

Tænke vi os nu en saadan *Literatur*, som den *82Græske*, da kan vi godt forstaae, at *han*, der skulde gaae og gjælde for den, maatte have *Zeus* til *Fader*, og at *Moderen* heller ikke var ilde valgt, lærer baade *hendes* Navn og *Hulens*, hvor hun laae i *Barselseng*, thi *Maia* betyder *Finger-Følelsen* og *Kyllene* den *hule Haand*, som alle hurtige *Penne* maae kalde *Moder* og *Vugge*.

Husker vi endelig, at *Maia* var en *Datter* af *Himmelbæreren Atlas*, *Broder* baade til *Prometheus* og *Epimetheus*, den *sunde* og den *syge* *Fornuft*, altsaa *Legemligheden*, der virkelig paa en *Maade* bærer alt det *Aandelige* vi har, da seer vi at *Slægt-Registeret* er i sin naturlige *Orden*, og faaer meget bedre *Tanker* om *Stamtavlen* end selv dens *Lovtalere* hidtil har havt.

Betænk vi nu paa den anden *Side*, hvilken *Rolle* *Skrivning* og *Regning* spiller i *Handel* og *Vandel*, og hvilken *Rolle* *Handelen* med *Phønicierne* maa have spillet i *Grækernes Historie*, da forstaae vi let, hvorledes *Hermes* maatte blive den halv *mythologiske* og halv *historiske* *Person*, som enhver ægte *Halv-Gud* er, og medens han for de senere *Græske* *Historieskrivere* blev *Idealet* af en *klog* og *snu* *Kiøbmand*, brugde naturligviis de senere *Digtere* ham, som en "tjenstagtig *Aand*", man kunde give hvad *Ærende*, man vilde, og tillægge alle de *Finter*, man nok vilde spille, men ikke svare for. Allerede i de *Homeriske* *Digte* er *Hermes* en saadan *Vindspiller* med et *Olympisk Echo*, og lærer, som en *Mestertyv* i *Tugthus-Forstand*, *Autolykos* paa

83Parnasset baade at *lyve* og *stjæle*, uden at det bør komme ham til Skade paa hans mythiske Navn og Rygte, da det Første er en blot Misforstaaelse af den *Troskab*, hvormed han røgter alle *Olympiske* Ærender, og det Andet er reen Bagtalelse, da *Autolykos* (*selvgjort* Ulv) er nødt til at svare for sig selv. Løierligt nok, for Resten, at det den Dag idag gaaer med *Litteraturen* ligesom med *Hermes*, at den faaer Skyld for alt det Onde, der skeer i *Læseverdenen*, og det er i denne Henseende ordenlig mærkværdigt, at selv naar *Althemenes* (Lægedommen) slaaer sin Syster *Apemosyne* (Sundheden) ihjel, skal *Hermes*, efter *Bibliotheket*, igrunden ogsaa være Skyld i det. Paa den anden Side ligner *Hermes* ogsaa *Litteraturen* deri, at han faaer Æren for meget, han umulig kunde gjøre, og da især for det Konst-Stykke ei alene at have stjaalet *Senerne*, *Typhon* skar af *Zeus*, men at have sat dem paa igjen, hvad netop er ligesaa troligt, som at *Mythographe* kan *opvække* de *afdøde* Guder.